

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 22. septembrī
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Eiropas pusgads 2023. gadā: Jauno tehnoloģiju ietekme uz darbaspēku: ceļā uz taisnīgu digitālo pārkārtošanos – politikas debates

Pielikumā ir pievienota prezidentvalsts orientējoša piezīme par minēto tematu, lai sagatavotos Padomes (EPSCO) politikas debatēm 2023. gada 9. oktobrī.

EPSCO padome (nodarbinātība un sociālās lietas)

**Eiropas pusgads 2023. gadā: Jauno tehnoloģiju ietekme uz darbaspēku: ceļā uz taisnīgu
digitālo pārkārtošanos**

Eiropas Savienība un tās dalībvalstis jau sen saskaras ar nepieciešamību risināt nākotnē paredzamās galvenās problēmas, kas ir kopīgas visām pasaules ekonomikām un sabiedrībām saistībā ar zaļo pāreju, digitalizāciju, demogrāfiskajām izmaiņām un iedzīvotāju skaita samazināšanos daļā to teritorijas.

Īpašu uzmanību pievēršot digitalizācijai, Eiropadome Jaunajā stratēģiskajā programmā 2019.–2024. gadam ¹ apgalvoja, ka tuvāko gadu laikā vēl vairāk paātrināsies digitālā pārveide, un tai būs tālejošas sekas, un ka mūsu politikai jābūt veidotai tā, lai tā iemiesotu mūsu sabiedrības vērtības, veicinātu iekļautību un arvien vēl būtu saskaņā ar mūsu dzīvesveidu.

Paturot to prātā, Komisija savā paziņojumā "Eiropas digitālās nākotnes veidošana" ² puda vēlmi koncentrēties uz trim galvenajiem mērķiem, lai nodrošinātu, ka digitālie risinājumi palīdz Eiropai virzīties uz tādu digitālo pārveidi, kas respektē mūsu vērtības: tehnoloģija, kas darbojas cilvēku labā; taisnīga un konkurētspējīga ekonomika un Eiropas ceļš uz digitālo pārveidi, kas stiprina mūsu demokrātiskās vērtības, ievēro mūsu pamattiesības un veicina ilgtspējīgu, klimatneitrālu un resursefektīvu ekonomiku.

Digitālā pārkārtošanās un tās ietekme uz nodarbinātību, prasmēm, kas nepieciešamas uzņēmumiem un darba ņēmējiem, kā arī uz darba apstākļiem un sociālo partneru attiecībām ir milzīgs izaicinājums nodarbinātības, darbaspēka un sociālās aizsardzības politikas, kā arī sociālā dialoga jomā.

Digitalizācija dziļi pārveido to, kā tiek ražotas preces un sniegti pakalpojumi. Lai gan ir nereāli iedomāties, ka jaunās tehnoloģijas varētu pilnībā aizstāt cilvēkus, pieaugošā procesu automatizācija noved pie tā, ka rodas jaunas profesijas, citas pilnībā pārveidojas un daudzas, kas kļuvušas novecojušas vai nevajadzīgas, izzūd.

¹ Eiropadomes 2019. gada 20. jūnija secinājumi.

² Paziņojums "Eiropas digitālās nākotnes veidošana", 19.2.2020., COM (2020) 67 final.

Tehnoloģiskā revolūcija var radīt jaunas nodarbinātības iespējas un novērst esošās nepilnības, kas attiecas uz līdzdalību darba tirgū. Piemēram, paredzams, ka nākamajos piecos gados mākslīgais intelekts (MI) un robotika vien radīs gandrīz 60 miljonus jaunu darbvieta visā pasaulē ³. Ar noteikumu, ka tiek īstenoti politikas pasākumi, kas efektīvi novērš digitālo plaisu, digitalizācija var dot vienlīdz lielu labumu arī lauku un izolētiem apgabaliem, kas ir īpaši pakļauti sabiedrības novecošanās un iedzīvotāju skaita samazināšanās ietekmei.

Turklāt digitalizācijai ir būtiska ietekme saistībā ar tiesībām uz iekļaujošu, kvalitatīvu izglītību, apmācību un mūžizglītību, kas noteiktas Eiropas sociālo tiesību pīlāra 1. principā. Digitālā pārkārtošanās vairāk nekā jebkad agrāk ir likusi apgūt un atjaunināt digitālās prasmes, lai visi iedzīvotāji varētu pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē un lai uzņēmumi un darba ņēmēji varētu sekmīgi pārvarēt darba tirgū notiekošās pārmaiņas.

Padomes Lēmumā par Eiropas Prasmju gadu ⁴ ir atgādināts, ka Eiropas Savienībā vairāk nekā 90 % profesiju ir nepieciešamas digitālās pamatzināšanas, tomēr aptuveni 42 % Savienības iedzīvotāju, tostarp 37 % darba ņēmēju, trūkst digitālo pamatprasmju.

Pasākumiem ES, valstu, reģionālajā vai vietējā līmenī, ko veic, lai sasniegtu minētajā lēmumā noteiktos mērķus, būtu jāveicina ES 2030. gada mērķu sasniegšana, kuri noteikti Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā. Tas jo īpaši ietver to, ka vismaz 60 % no visiem pieaugušajiem katru gadu būtu jāpiedalās apmācībā un ka vismaz 80 % no 16–74 gadus vecām personām vajadzētu būt digitālajām pamatprasmēm, kas ir priekšnoteikums iekļautībai un līdzdalībai darba tirgū un sabiedrībā digitāli pārveidotā Eiropā.

Turklāt arvien aktuālāka kļūst mākslīgā intelekta izmantošanas ietekme uz darba apstākļiem un darba ņēmēju tiesībām. Lai gan MI sistēmu izmantošana var sniegt daudz priekšrocību darba ņēmējiem un uzņēmumiem, reizē rodas problēmas, piemēram, kad uzņēmumi savus vadības un organizatoriskos grožus uztic algoritmiem, tādējādi palielinot to iespējas kontrolēt.

³ Paziņojums "Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai", ST 5353/20.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2023/936 (2023. gada 10. maijs) par Eiropas Prasmju gadu (OV L 125, 11.5.2023., 1. lpp.).

Tas, ka tiek izmantotas šīs automatizētās sistēmas, var dot labumu darba ņēmējiem, piemēram, uzlabojot viņu produktivitāti, veicinot iekļautību vai palielinot drošību darbavietā. Tomēr tās var arī radīt jaunus būtiskus riskus, piemēram, algoritmisko neobjektivitāti, kas var apdraudēt pamatprincipus un pamattiesības darbavietā. Tās var turpināt diskrimināciju invaliditātes, rases vai etniskās piederības, reliģijas vai pārliecības, dzimuma, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, kas ir pretrunā Savienības, kurā valda līdztiesība ⁵, mērķiem.

Piemēram, dažas valstis ir pieņēmušas tiesību aktus par uzņēmumu pienākumu nodrošināt algoritmisko pārredzamību un nepieciešamību informēt darba ņēmēju pārstāvjus par tās izmantošanu darba organizācijā.

⁵ Lai iegūtu pārskatu par ES tiesību aktiem un iniciatīvām pret diskrimināciju, skatīt: [Savienība, kurā valda līdztiesība \(europa.eu\)](http://Savieniba.kura_valda.lidztiesiba.europa.eu)

13168/23

Eiropas pusgadā ir regulāri uzsvērtā nepieciešamība veikt reformas un investīcijas, kas atbalsta digitālo pārkārtošanos. 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā tika norādīts, ka šādi pasākumi ir būtiski, lai stiprinātu ES ekonomisko bāzi, veicinātu uzņēmumu izveidi un uzņēmējdarbību, minot, ka digitālo prasmju trūkuma novēršana ir īpašs uzdevums, kam jāpievēršas nolūkā pastiprināt taisnīgumu un konkurētspēju.

Lai īstenotu šādu taisnīgu digitālo pārkārtošanos, izšķiroša nozīme ir sociālajiem partneriem. Trīspusējs un divpusējs sociālais dialogs un koplīguma sarunas visos līmeņos ir galvenie instrumenti, lai analizētu, noteiktu un īstenotu rīcībpolitiku, kas pilnībā pielāgota darba devēju un darba ņēmēju vajadzībām.

Šajā sakarībā ministri tiek aicināti apmainīties viedokļiem par šādiem jautājumiem:

- Kādas jaunas iniciatīvas varētu uzsākt ES līmenī, lai uzraudzītu un reaģētu uz jauno tehnoloģiju ietekmi uz nodarbinātību, prasmēm, darba ņēmēju tiesībām, darba apstākļiem, sociālo partneru attiecībām un sociālajām tiesībām?
- Kā panākt, lai digitālā pārkārtošanās būtu taisnīga? Kā Eiropas pusgads var palīdzēt dalībvalstīm attiecīgi rīkoties? Kāda ir trīspusējā un divpusējā sociālā dialoga loma?